

“Mogućnosti za obuku pravnika u Bosni i Hercegovini”

Pripremili: Almir Tabaković, CEST FBiH, i Vanja Pavlović, CEST RS

Stručno usavršavanje sudija i tužilaca Osnovna ideja stručnog usavršavanja sudija i tužilaca jeste da se ovoj ciljnoj grupi omogući kontinuirana obuka usmjerena kako na primjenu zakonskih propisa, tako i na praćenje izmjena istih, zatim na razvijanje sudijskih i tužilačkih vještina, te na upoznavanje s međunarodnim standardima i propisima Evropske unije. To određuje i sadržaj Programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine. Kroz izbor tema, stručno usavršavanje sudija i tužilaca usmjereno je na:

- produbljivanje shvatanja uloga sudije i tužioca,
- ključne vještine i dobro poznavanje relevantnih procesnih pravila,
- nova zakonska rješenja,
- primjenu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava,
- osnaživanje vještina rukovođenja za predsjednike sudova i glavne tužioce.

Također, stručno usavršavanje daje mogućnost razmjene iskustava i ujednačavanja sudske prakse te kroz pojedine aktivnosti predstavlja forum za razmjenu mišljenja s predstavnicima pravničkih i nepravničkih profesija (javnih službi, policije, administrativnog osoblja u sudovima i tužilaštvima, psihologa, socijalnih radnika...). Početna obuka lica koja se namjeravaju baviti ulogom sudije ili tužioca Shodno pozitivnim zakonskim propisima, te Strategiji za početnu obuku i stručno usavršavanje za period 2012.-2015. godina, početnom obukom su obuhvaćene tri kategorije lica, i to: stručni saradnici i pripravnici zaposleni u sudovima i tužilaštvima, te novoimenovani sudije i tužioc. Opšti cilj pružanja početne obuke ovim kategorijama lica jeste sticanje znanja i vještina neophodnih za efikasno vršenje sudijske, odnosno tužilačke funkcije, uključujući sticanje svestranih znanja kroz praćenje iskustava iz prakse, sagledavanje etičnosti profesije i uopšteno svih segmenata uloge i značaja odgovornosti koje su ovim licima povjerene u njihovom radu, te značaja profesija sudije i tužioca u društvu u cjelini. Kroz organizaciju početne obuke, u okviru opšteg cilja obuke, ostvaruju se i posebni ciljevi za svaku kategoriju učesnika ponaosob:

- obučavanje stručnih saradnika za posao koji trenutno rade u sudovima i tužilaštvima, te za posao budućih sudija i tužilaca,
- obučavanje lica koja su po prvi put imenovana na neku od pravosudnih funkcija za obavljanje poslova sudije ili tužioca,
- pripremanje pripravnika za polaganje Pravosudnog ispita.

Provođenjem stručnog usavršavanja sudija i tužilaca, te početnom obukom lica koja se namjeravaju baviti tom ulogom kroz proces sticanja znanja i razvijanja vještina, Centri doprinose izgradnji i jačanju efikasnog pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini. Pravna hronika Broj 1 40 / 64 Planirane aktivnosti CEST-a RS u periodu april – septembar 2015. godine Od ukupno 95 planiranih aktivnosti (seminara, radionica, okruglih stolova, i sl.) u tekućoj godini, njih 80 se odnosi na stručno usavršavanje sudija i tužilaca. CEST RS planira realizovati 52 ovakve aktivnosti do kraja septembra 2015. godine. Neke od tih

aktivnosti Centar će realizovati samostalno dok će određen broj njih realizovati kroz saradnju s relevantnim domaćim i međunarodnim partnerima. Ovdje ćemo pomenuti samo pojedine aktivnosti predviđene u narednih šest mjeseci za koje smatramo da će čitaocima biti posebno interesantne. Naročito su interesantne i značajne aktivnosti koje se odnose na obuku na teme zaštite ljudskih prava i primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu EKLJP). Tako će, u saradnji sa Savjetom Evrope i Centrom za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Mostaru 20. i 21. aprila 2015. godine biti održan seminar pod nazivom „Evropska socijalna povelja“, koja unapređuje zaštitu osnovnih socijalnih i ekonomskih prava država potpisnica, među kojima je i Bosna i Hercegovina, te predstavlja instrument komplementaran EKLJP-u. Cilj ove obuke jeste da se učesnici što bolje upoznaju s njenim odredbama, a u svrhu razvijanja kvalitetnije sudske prakse u oblastima porodičnog i radnog prava. U saradnji s pomenutim partnerima, 2. i 3. septembra 2015. godine u Međugorju biće realizovan i seminar na temu „Kolizija propisa o ljudskim pravima“. Cilj seminara je da se razmotre one situacije u kojima postoji kolizija propisa o ljudskim pravima, naročito u slučaju dolaska u suprotnost odredaba Ustava BiH s odredbama EKLJP-a, koja je i sastavni dio tog Ustava, te da se pruži odgovor na pitanja da li odredbe Konvencije, u takvoj situaciji, imaju supremaciju nad odredbama Ustava BiH ili su one suprematorne samo u odnosu na domaće zakone. U pogledu zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda građana veoma su značajni i tzv. antidiskriminacijski seminari, na čijoj organizaciji će Centar u narednih šest mjeseci sarađivati s različitim međunarodnim partnerima. Tako će Centar u saradnji s Misijom OSCE-a u BiH 25. maja 2015. godine u Bijeljini organizovati seminar na temu primjene Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ br. 59/09) i međunarodnih standarda koji se odnose na diskriminaciju, dok će u saradnji s Fondacijom Heinrich Böll 18. i 19. maja 2015. godine u Banjaluci biti održan seminar na temu suzbijanja diskriminacije manjinskih grupa. Tokom organizacije pomenutih seminara Centar će sarađivati i s Centrom za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH. Misija OSCE-a u BiH će podržati i nekoliko seminara iz oblasti krivičnog prava – kao što su tri seminara na kojima će se govoriti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje – od kojih će jedan biti održan u pomenutom roku (april-septembar 2015. godine), i to u Istočnom Sarajevu 2. aprila 2015. godine. Pomenuta misija će podržati i seminar na temu ratnih zločina zakazan u Trebinju 25. i 26. juna 2015. godine, te edukaciju edukatora na temu trgovine ljudima. Neophodno je pomenuti i saradnju sa OPDAT-om u okviru Projekta za razvoj, pomoć i edukaciju u prekomorskim zemljama, koja će se nastaviti i u ovoj godini kroz zajedničku realizaciju 12 aktivnosti iz oblasti krivičnog prava, od kojih će 10 biti održano do kraja septembra 2015. godine. U narednih šest mjeseci nastaviće se i specijalistička obuka iz oblasti tzv. maloljetničkog pravosuđa koja će po prvi put obuhvatiti i obuku sudija koji postupaju u prekršajnim predmetima, a shodno prošlogodišnjem početku primjene „novog“ Zakona o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik RS br. 65/13“). U okviru pomenute specijalističke obuke 30. marta 2015. godine u Tesliću je održan seminar za sudije koji rade na krivičnom referatu pod nazivom „Djeca kao oštećeni (žrtve) Godina 1 41 / 64 i svjedoci u krivičnom postupku“, 11. i 12. maja u Banjaluci će biti održan seminar „Prekršajni postupak i primjena Zakona o prekršajima u postupcima prema maloljetnicima“, dok će 1. juna 2015. godine, također u Banjaluci, biti održana i edukacija edukatora iz ove oblasti. Svi pomenuti seminari iz oblasti maloljetničkog pravosuđa podržani su od strane UNICEF-a. Kada je riječ o građanskom pravu, očekuje se veliki interes učesnika za seminar pod nazivom „Sticanje prava svojine prema Zakonu o stvarnim pravima Republike Srpske“ („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 124/08 i 95/11) , koji će se održati 29. juna 2015. godine u Banjaluci, imajući u vidu činjenicu da su primijećeni određeni problemi u primjeni ovog zakona, te da je određeni broj sudija izrazio nedoumicu kada je riječ o pojedinim njegovim odredbama. Posebna pažnja će biti posvećena i edukaciji sudija privrednih sudova, pa će tako u saradnji sa CLDP-om (Program za razvoj privrednog prava) biti održani seminari na teme „Međunarodni stečaj“ (6. i 7. april 2015. godine) i „Alternativno rješavanje privrednih sporova“ (21. i 22. maj 2015. godine), dok će u samostalnoj organizaciji CEST-a RS 17. aprila 2015. godine biti održan seminar na temu funkcionisanja tržišta hartija od vrijednosti u

RS, te zaštite interesa investitora. Svi pomenuti seminari iz oblasti privrednog prava biće održani u prostorijama CEST-a RS u Banjaluci. Veoma je značajno naglasiti kako će posebna pažnja u narednom periodu biti posvećena ujednačavanju sudske prakse u krivičnoj i građanskoj oblasti, kroz realizaciju nekoliko okruglih stolova na kojima će se razmjenjivati mišljenja te usaglašavati različiti stavovi, kako na nivou Republike Srpske, tako i na nivou Bosne i Hercegovine. Pored pomenutih aktivnosti, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj će realizovati i niz obuka iz oblasti krivičnog, građanskog, privrednog i prekršajnog prava, te obuka iz tzv. posebnih tema, a koje se odnose na edukaciju predsjednika sudova i glavnih tužilaca u pogledu upravljanju sudom/tužilaštvom, zatim na istupe u javnosti i u medijima, na profesionalnu etiku, i sl. Također, nastaviće se s realizacijom aktivnosti iz oblasti početne obuke novoimenovanih sudija i tužilaca, stručnih saradnika i pripravnika u sudovima i tužilaštvima. Tako će, u okviru početne obuke za novoimenovane sudije i tužioce, od ukupno osam predviđenih seminara do kraja septembra 2015. godine biti održana četiri. Stručni saradnici će imati priliku da prisustvuju obradi Modula 3 i 4 prve godine obuke (krivična oblast, te izvršna i vanparnična oblast), dok će pripravnici biti pozvani da prisustvuju seminaru na temu izrade sudske odluke u građanskom postupku. Realizacijom pomenutih aktivnosti u okviru stručnog usavršavanja i početne obuke CEST RS će doprinijeti jačanju pravosudnih kapaciteta, kako kroz bolju edukovanost sudija i tužilaca u primjeni materijalnih i procesnih zakona – što će se direktno odraziti na kvantitet i kvalitet njihovog rada – tako i kroz stvaranje kvalitetne baze za izbor budućih sudija i tužilaca. Program stručnog usavršavanja i početne obuke Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj, kao i kalendar aktivnosti, dostupni su na internet stranici Centra www.rs.cest.gov.ba. Na istoj internet stranici mogu se pronaći svi materijali korišteni u dosadašnjim edukacijama, a koji nosiocima pravosudnih funkcija mogu biti od koristi u svakodnevnom radu. Planirane aktivnosti CEST-a FBiH u periodu april – septembar 2015. godine Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: CEST FBiH) intenzivno radi na pripremi i realizaciji edukativnih aktivnosti nosilaca pravosudnih funkcija iz Programa početne obuke i Programa stručnog usavršavanja za 2015. godinu. Prepoznajući nasto- Pravna hronika Broj 1 42 / 64 janja pravosudne zajednice da osigura vladavinu prava, efikasniju zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Centar je u programu za 2015. godinu značajnu pažnju posvetio realizaciji edukativnih aktivnosti iz oblasti zaštite ljudskih prava, primjene Evropske konvencije o ljudskim o pravima i evropskog prava uopšte. Vodeći se potrebama pravosudne zajednice tokom 2015. godine Centar nastoji realizirati 11 seminara i radionica na teme ljudskih prava i primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima. Tako su u prvom kvartalu tekuće godine u fokusu teme iz oblasti prava na imovinu i zaštitu imovine, diskriminacije u društvu, diskriminacije manjinskih grupa i njenog suzbijanja, te socijalnih prava u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i unapređenja standarda primjene i tumačenja Evropske socijalne povelje u radu redovnih sudova u Bosni i Hercegovini. Pregled realizacije navedenih edukativnih aktivnosti: • Zaštita prava vlasništva iz člana 1 Protokola 1 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava u praksi Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava, Zenica, 09. mart 2015. godine; • Evropska socijalna povelja, Mostar, 20. i 21. april 2015. godine; • Antidiskriminacijsko pravo – suzbijanje diskriminacije manjinskih grupa, iskustva u BiH i iskustva iz regije, Sarajevo, 20. i 21. maj 2015. godine; Seminari i kontinuirana obuka sudija i tužilaca iz oblasti ljudskih prava i Evropske konvencije biće realizirani uz saradnju i podršku ureda Vijeća Evrope u Sarajevu i Fondacije Heinrich Böll. Pored navedenih aktivnosti iz domena krivične oblasti kontinuirane obuke, tokom prvog kvartala 2015. godine akcentat je prvenstveno na unapređenju standarda u krivičnom postupku i temama zakonitosti dokaza, uviđaja, tehnika izrade presude, prakse po pitanju krivične optužbe i principa „ne bis in idem“, te na izvršenju kazne zatvora i radu za opće dobro na slobodi u kontekstu Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Pregled realizacije navedenih edukativnih aktivnosti: • Tehnike izrade presude u krivičnim predmetima, Teslić, 26. i 27. mart 2015. godine; • Zakonitost dokaza, Sarajevo, 01. i 02. april 2015. godine; • Pritvor, Sarajevo, 15. april 2015. godine; • Uviđaj, Sarajevo, 20. i 21. april 2015. godine; •

Krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa u krivično-pravnoj teoriji i sudskoj praksi, Sarajevo, 13. april 2015. godine; • Rasprava o pojedinim pitanjima iz sudske prakse iz krivične oblasti, Lukavac, 14. i 15. maj 2015. godine. Jedna od novina u Programu početne obuke i Programu stručnog usavršavanja Centra svakako jeste i obuka stručnih saradnika/savjetnika Suda Bosne i Hercegovine i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U nastojanju da pruži posebnu ciljanu obuku stručnih saradnika, pravnih savjetnika Ustavnog suda BiH i Suda BiH o adekvatnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou, Centar je u saradnji s AIRE centrom iz Londona kroz realizaciju projekta „Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije“ ponudio novi vid obuke navedenim stručnim saradnicima. Programom početne obuke i stručnog usavršavanja za 2015. godinu Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji realizujemo tri edukativne aktivnosti iz projekta „Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije“, obuke stručnih saradnika/savjetnika Suda BiH i Ustavnog suda BiH. Godina 1 43 / 64 U ovom periodu Centar realizira prvu edukativnu aktivnost za 2015. godinu, na temu: „Zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja shodno Evropskoj konvenciji za ljudska prava“, a zatim drugu aktivnost na temu: „Krivični postupak i pravo na pravično suđenje shodno Evropskoj konvenciji za ljudska prava“. Realizacijom programa kontinuirane obuke sudija i tužilaca Centar nastoji imati inovativan pristup novim zahtjevima pravosudne zajednice, na način da se usvajanjem određenih novih zakona pristupi pripremi i realizaciji obuke nosilaca pravosudnih funkcija, i to izradom edukativnih materijala na nove teme i održavanjem seminara i radionica. Centar tokom 2015. godine nastavlja s realizacijom Programa specijalističke obuke sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 7/14), koji odražava potrebe sudija i tužilaca za vještinama i znanjima neophodnim za implementaciju novog zakona iz oblasti maloljetničkog pravosuđa. Najviše pažnje posvećeno je temama vezanim za Konvenciju o pravima djeteta, međunarodnim standardima u zaštiti maloljetnika, psihologiji maloljetnika, načinu ispitivanja djece i maloljetnika, alternativnim mjerama i restorativnoj pravdi, kao i toku postupka prema maloljetnicima u skladu s novim zakonom. U okviru projekta „Pravda za djecu“ u saradnji s UNICEF-om i Udruženjem tužilaca Federacije BiH izrađen je edukativni materijal „Priručnik za obuku sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku“. Realizacija Programa specijalističke obuke se nastavlja početkom godine seminarima koji će se održati 30. i 31. marta, te 11. i 12. maja 2015. godine. Početkom primjene Zakona o nasljeđivanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 80/14), Centar je pristupio realizaciji programom predviđenih edukativnih aktivnosti iz vanparnič- ne oblasti. Tako se u prvom kvartalu 2015. godine planira pet seminara na temu prezentiranja novih zakonskih rješenja iz novog zakona o nasljeđivanju, kao i njihove implikacije u praksi. Seminari će se održati tokom februara, marta i aprila u Sarajevu, Tuzli, Bihaću, Mostaru i Zenici. Svakako, za više informacija o samom Programu početne obuke i Programu stručnog usavršavanja za 2015. godinu, terminima seminara i realizaciji istog posjetite internet stranicu Centra: <http://www.fbih.cest.gov.ba/>. Edukacija o ljudskim pravima za pravnike HELP je evropski program edukacije o ljudskim pravima za pravnike koji pruža podršku državama članicama Vijeća Evrope u primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kroz program se u svih 47 država članica razvijaju sposobnosti sudija, advokata i tužilaca u pogledu primjene EKLJP-a. Internet stranica programa HELP predstavlja platformu s resursima za učenje na daljinu i samostalno učenje o Evropskoj konvenciji i standardima u oblasti ljudskih prava. Resursi za učenje na daljinu su dostupni registrovanim učesnicima koji sudjeluju u pilot kursovima vođenim od strane domaćih mentora (u BiH u saradnji s Centrima za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH i RS). Također, razvijeni su i resursi za samostalno učenje dostupni svim korisnicima koji kreiraju korisnički račun na internet stranici <http://help.pp.coe.int/login>. Materijali za edukaciju o pojedinim članovima EKLJP-a i pojedinačnim ljudskim pravima dostupni su na različitim jezicima. Za više informacija možete posjetiti internet stranicu HELP-a za BiH: <http://helpcoe.org/national-page/bosnia-herzegovina>.

PRAVNA HRONIKA br.5, maj 2017. godine

“ O Programu početne obuke i stručnog usavršavanja Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH i planiranim aktivnostima 2017. godine”

Pripremio: Almir Tabaković, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine

Kontinuirana obuka se sastoji od obuke usmjerene kako na primjenu zakonskih propisa, tako i na praćenje izmjena istih, zatim na razvijanje sudijskih i tužilačkih vještina, te upoznavanje sa međunarodnim standardima i propisima Evropske unije. To određuje i sadržaj Programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stručno usavršavanje daje mogućnost razmjene iskustava i ujednačavanja sudske prakse, te kroz pojedine aktivnosti, predstavlja forum za razmjenu mišljenja sa predstavnicima drugih profesija (javnih službi, policije, administrativnog osoblja u sudovima i tužilaštvima, psihologa, socijalnih radnika itd.). Shodno pozitivnim zakonskim propisima, te Strategiji za početnu obuku i stručno usavršavanje za period 2017.-2020. godinu, početnom obukom su obuhvaćene tri kategorije lica i to stručni saradnici i pripravnici zaposleni u sudovima i tužilaštvima, te novoimenovani sudije i tužioci. Opći cilj pružanja početne obuke ovim kategorijama lica jeste sticanje znanja i vještina neophodnih za efikasno vršenje sudijske, odnosno tužilačke funkcije, uključujući sticanje svestranih znanja kroz praćenje iskustava iz prakse, sagledavanje etičnosti profesije i uopćno svih segmenata uloge i značaja odgovornosti koje su ovim licima povjerene u njihovom radu, te značaja profesije sudije i tužioca u društvu u cjelini. Provođenjem stručnog usavršavanja sudija i tužilaca, te početnom obukom lica koja se namjeravaju baviti tom ulogom, kroz proces sticanja znanja, te razvijanja vještina polaznika obuka, Centri doprinose izgradnji i jačanju efikasnog pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini. Planirane aktivnosti CEST Federacije BiH u drugoj polovini 2017. godine Prilikom kreiranja programa početne obuke programa stručnog usavršavanja za 2017. godinu (u daljem tekstu: Program) i edukativnih aktivnosti Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Centar) se vodio preporukama Visokog sudskeg i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, preporukama iz Izvještaja Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2016.godinu, kada su u pitanju jačanja postojećih kapaciteta u oblastima: Vladavina prava, Sloboda kapitala i usluga, Borbi protiv cyber kriminala, Borba protiv pranja novca, Borba protiv organizovanog kriminala, trgovini ljudima, zatim Mišljenjima CCJ, GRECO Izvještaja o evaluaciji Bosne i Hercegovine i Preporuka Rec(200)19 Komiteta ministara Vijeća Evrope. Centar intenzivno radi na pripremi i realizaciji edukativnih aktivnosti nosilaca pravosudnih funkcija iz Programa početne obuke i programa stručnog usavršavanja za 2017. godinu. Prepoznajući nastojanja pravosudne zajednice da osigura vladavinu prava, efikasniju zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Centar je u programu za 2017. godinu značajnu pažnju posvetio realizaciji edukativnih aktivnosti iz oblasti zaštite ljudskih prava, primjene Evropske konvencije o ljudskim o pravima i evropskom pravu. Vodeći se potrebama pravosudne zajednice u drugom dijelu 2017. godine Centar Pravna hronika Broj 5 62 / 72 nastoji realizirati 9 seminara i radionica na teme ljudskih prava i primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima. Tako će od juna tekuće godine biti u fokusu teme iz oblasti prava osoba sa duševnim smetnjama i invaliditetom, pravo na slobodu izražavanja i harmonizacija sudske prakse u okviru člana 10 EKLJP, unapređenje primjene standarda EKLJP-a i nacionalna interpretacija Konvencije u radu redovnih sudova u Bosni i Hercegovini, diskriminacija manjinskih grupa i njeno suzbijanje, ravnopravnost spolova kao i novine u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava. Pregled realizacije navedenih edukativnih aktivnosti na teme:

- Zaštita interesa osoba sa duševnim smetnjama i invaliditetom, (Sarajevo, juni 2017. godine);

- Novine u praksi Evropskog suda za ljudska prava, (Sarajevo, juni 2017. godine);
- Zakon o zabrani diskriminacije i međunarodni standardi koji se odnose na diskriminaciju, (Vitez, septembar i Čapljina, oktobar 2017. godine);
- Nacionalna interpretacija Evropske Konvencije o ljudskim pravima u BiH - izazovi u praksi domaćih sudova, (oktobar 2017. godine);
- Pravo na slobodu izražavanja: član 10 EKLJP, (novembar 2017. godine);
- Aktuelna praksa Ustavnog suda Bosne i Hercegovine po apelacijama iz krivične oblasti, (Sarajevo, oktobar 2017. godine);
- Aktuelna praksa Ustavnog suda Bosne i Hercegovine po apelacijama iz građanske oblasti, Sarajevo, (novembar 2017. godine);
- Edukacija edukatora u oblasti Evropskog prava i EKLJP, (Sarajevo, septembar 2017. godine).

Seminari kontinuirane obuke sudija i tužilaca u oblasti ljudskih prava i Evropske konvencije biće realizirani uz podršku i saradnju Ureda OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Aire centra iz Londona, IRZ Fondacije i Vijeća Evrope u Sarajevu. U nastojanju pružiti posebnu ciljanu obuku stručnih saradnika, pravnih savjetnika Ustavnog suda BiH i Suda BiH o adekvatnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou, Centar je u saradnji sa AIRE centrom iz Londona kroz realizaciju projekta „Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije“ realizirao obuke navedenim stručnim saradnicima. Uz ostvarenu dobru saradnju nastavlja se realizacije obuka na teme adekvatnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou za nosioce pravosudnih funkcija, sudije svih nivoa u Bosni i Hercegovini. U domenu jačanja edukacije na temu ljudskih prava Centri za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH učestvuju u realizaciji Regionalnog Projekta Vijeća Evrope i Evropske unije „Jačanje pravosudne ekspertize o slobodi izražavanja i medija u Jugoistočnoj Evropi“, po pitanju primjene Člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. U okviru projekta predviđena je izrada priručnika, edukativnog materijala i radionice za sudije i tužioce na temu člana 10 Pravo na slobodu izražavanja i harmonizacija sudske prakse u okviru člana 10 EKLJP, zatim primjena standarda EKLJP-a u kontekstu zaštite od klevete i kontestu govora mržnje. Edukativne aktivnosti biće realizirane u mjesecu novembru 2017. godine. Pored navedenih aktivnosti iz domena krivične oblasti kontinuirane obuke tokom druge polovine 2017. godine, akcenat je prvenstveno na unapređenju standarda u krivičnom postupku i temama forenzike i uviđaja, glavnog pretresa, tehnika izrade presude, postupka po žalbi, nasilja nad djecom, visokotehnološkog kriminala i terorizma, djela počinjenih iz mržnje i aktuelnoj praksi Vrhovnog suda Federacije BiH u kontekstu Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Godina 3 63 / 72 U okviru Projekta „Pravda za djecu“ u saradnji sa UNICEF-om noviteti u krivičnoj oblasti odnose se na seminare napredne obuke sudija i tužilaca za maloljetnike. Pored osnovne specijalizacije programom su zastupljeni seminari na temu: dječije psihologije, nasilja nad djecom i značaj i uloga opservacije i dijagnostike u krivičnom postupku prema maloljetnicima, čija je realizacija predviđena za juni i septembar 2017. godine. Misija OSCE-a u BiH podržava i nekoliko seminara iz oblasti krivičnog prava, kao što su seminar na kojem će se govoriti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i radionicu na temu modernih tehnologija i tehnika trgovine ljudima, planirane za oktobar 2017. godine. Uspostavom programa specijalizirane obuke sudija i tužilaca iz oblasti materijalnih i procesnih zakona vezanih za predmete ratnih zločina, što obuhvata obuku o praksi MKSJ, kao i praktična iskustva drugih jurisdikcija, u okviru saradnje s Misijom OSCE-a u BiH kroz projekat „Osiguranje efikasnog procesuiranja predmeta ratnih zločina u BiH kroz sveobuhvatno jačanje kapaciteta“, predviđena je realizacija osnovne obuke stručnih saradnika u

sudovima i tužilaštvima koji rade na predmetima procesuiranja ratnih zločina. Realizacija je predviđena za drugo polugodište u trajanju od osam dana. Neophodno je pomenuti i saradnju sa OPDAT-om u okviru projekta za razvoj, pomoć i edukaciju u prekomorskim zemljama, koja saradnja se nastavlja i u ovoj godini kroz zajedničku realizaciju edukativnih aktivnosti iz oblasti krivičnog prava na teme finansijskih istraga i trgovine ljudima, koje su planirane za jesen 2017. godine. Specijalizacija tužilaca 2016.-2017. godine realizirana u saradnji sa Projektom „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa“ i USAID-ovim „Projektom pravosuđa“ u BiH i kao zajednička aktivnost Centara za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH započela prethodne godine, završava se krajem 2017. godine. U prvom polugodištu završene su aktivnosti obuke za grupe tužilaca kibernetički kriminal i korupcija. Do kraja godine, od septembra do decembra, biće realizirane tri aktivnosti za grupu tužilaca organizirani i privredni kriminal, koji obuhvataju teme istrage, dokazivanja, digitalnih dokaza te suđenja u medijski eksponiranim predmetima. Ovim aktivnostima biće završena dvogodišnja edukacija tri grupe tužilaca koji rade u okviru suzbijanja organiziranog i privrednog kriminala i korupcije. Borba protiv terorizma ističe potrebu saradnje svih aktera u procesu otkrivanja, procesuiranja i osuđivanja ovog oblika kriminaliteta kao i suzbijanja finansiranja terorizma. U okviru UNODC Projekta kao zajednička aktivnost Centara za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH priprema se edukativni modul koji će predstaviti domet, strukturu i dinamiku fenomena stranih terorističkih boraca, elemente sadržaja krivičnih djela i istraga u vezi sa stranim terorističkim borcima, te implikacije istraga na ljudska prava, istrage i presuđivanja slučajeva u vezi sa stranim terorističkim borcima. Nakon toga, realizacija seminara na temu Istraga i presuđivanje slučajeva koji uključuju strane terorističke borce u jugoistočnoj Evropi predviđena je za septembar 2017. godine. Seminar na temu „Zloupotrebe interneta u terorističke svrhe“, gdje će biti govora kako terorističke organizacije koriste internet, upotreba interneta i borba protiv terorizma online, kao novitet u programu predviđena je za oktobar 2017. godine. Realizacijom programa kontinuirane obuke sudija i tužilaca Centar je nastoji imati inovativan pristup novim zahtjevima pravosudne zajednice, na način da je usvajanjem određenih novih zakona Pravna hronika Broj 5 64 / 72 pristupi pripremi i realizaciji obuke nosilaca pravosudnih funkcija, izradom edukativnih materijala na nove teme i održavanjem seminara i radionica. Svakako, za više informacija o samom Programu početne obuke i programu stručnog usavršavanja za 2017. godinu, terminima seminara i realizaciji istog posjetite internet stranicu Centra <http://www.cestfbih.cest.gov.ba/>.